

Sygn. akt V CZ 58/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa H. S.

przeciwko M. P.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 września 2017 r.,

na skutek zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 lutego 2017 r.,

uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 czerwca 2016 r., którym oddalono powództwo H. S. przeciwko M. P. o ochronę dóbr osobistych i przekazał Sądowi Okręgowemu sprawę do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazano, że przyczyną uchylenia było nieprzeprowadzenie przez Sąd pierwszej instancji postępowania dowodowego w całości. W ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadne było oddalenie wniosków dowodowych na okoliczność, że pozwana działała w ramach obowiązującego porządku prawnego zgłaszając pracodawcy dostrzeżone nieprawidłowości. Sąd Apelacyjny uznał, że wniosek taki jest przedwczesny, gdyż wymaga udowodnienia, czy podniesione przez pozwaną zarzuty są prawdziwe. Sąd Okręgowy w jego ocenie doprowadził zatem do „niewyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności”.

W zażaleniu na wyrok Sądu Apelacyjnego strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Uzasadniła to błędnym przyjęciem przez Sąd, że doszło do nieprzeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, skoro sąd pierwszej instancji przeprowadził wszystkie dowody zaoferowane przez powódkę, oddalając jedynie wnioski strony pozwanej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Przy rozpoznawaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zakresem kontroli Sądu Najwyższego objęte jest jedynie to, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania jedynie w przypadku nieważności postępowania (§ 2), a może uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, tj. czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu takiego zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy, przy czym kontrolę o tak określonych granicach należy oddzielić nie tylko od oceny zasadności pozwu (wniosku) i apelacji, lecz także od merytorycznego badania stanowiska prawnego tego sądu. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41 i z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CZ 27/14, niepublikowane).

W świetle tego co powiedziano wyżej przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego w tej sprawie jest ustalenie, czy w rzeczywistości zachodziła konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, gdyż to na tej podstawie doszło do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w [...]. Nie można podzielić poglądu skarżącego, że Sąd Apelacyjny dopatrył się także nierozpoznania istoty sprawy, gdyż konkluzja taka nie wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny posłużył się co prawda nieznaną ustawie przesłanką w postaci „niewyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności”, ale jak wynika z końcowej części uzasadnienia chodziło tu o kwestię potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Poglądu tego nie można jednak podzielić. Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku uznał, odmiennie niż Sąd Okręgowy, że podniesiona przez pozwaną kwestia oceny, iż działania ona w ramach obowiązującego porządku prawnego wymaga nie tylko powołania się na treść art. 94 k.p., ale także ustalenia, że zarzuty podniesione przez pozwaną w piśmie skierowanym do pracodawcy były prawdziwe. Ustalenie takie wynikało z kompetencji sądu odwoławczego i jego prawidłowość nie podlega ocenie Sądu Najwyższego w ramach rozpoznawanego zażalenia. Stanowisko to jednak sprawiło, że Sąd Apelacyjny uznał, iż przedwczesne i wadliwe było oddalenie wniosków dowodowych strony pozwanej na prawdziwość

podniesionych zarzutów. Chodziło tu o wnioski dowodowe zawarte w odpowiedzi na pozew oraz wniosek zgłoszony na rozprawie w dniu 16 czerwca 2016 r. o przesłuchanie wskazanych w nich kilku świadków.

Brak podstaw do przyjęcia, jak uczynił to Sąd Apelacyjny, że przesłuchanie tych świadków miałoby stanowić przeprowadzanie przez Sąd drugiej instancji postępowania dowodowego w całości. Sąd Okręgowy przeprowadził bowiem już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wszystkie dowody wskazane przez powódkę w postaci dokumentów załączonych do pozwu (postanowienia dowodowe – k. 54). Bez znaczenia jest przy tym, że w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie przeprowadzono żadnych dowodów ze źródeł osobowych.

Należy przypomnieć, że do dnia 1 lipca 2000 r. art. 386 § 4 k.p.c. stanowił, iż sąd może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania jedynie wówczas, gdy wydanie wyroku co do istoty sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości lub w znacznej części. Przepis ten uległ zmianie w wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554). Obecnie sąd drugiej instancji utrzymał uprawnienie do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji wyłącznie w przypadku, gdy zachodzi potrzeba przeprowadzenia przez sąd postępowania dowodowego w całości. Sąd odwoławczy nie może więc zwolnić się z obowiązku merytorycznego rozpoznania sprawy, nawet jeśli będzie on jedynym sądem przeprowadzającym dowody ze źródeł osobowych. Charakter i rodzaj środków dowodowych nie może bowiem przesądzać o tym, czy zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, które w pełni podziela skład orzekający w przedmiotowej sprawie, orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych przez sąd pierwszej instancji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12; z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 6/15 oraz z dnia 3 marca 2016 r., II CZ 110/15 – nie publ.).

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc

aj